

ZPRÁVA O ČINNOSTI SPOLEČNOSTI HYGIENY A KOMUNITNÍ MEDICÍNY V OBDOBÍ 2014–2018

Dne 11. 12. 2014 se konala valná hromada SHKM, na níž byl zvolen výbor a revizní komise společnosti pro následující čtyři roky. Výbor pracoval ve složení: doc. Pavel Dlouhý (předseda), MUDr. František Kožišek, doc. Dana Müllerová (místopředsedové), prof. Zdeněk Fiala (vědecký sekretář), MUDr. Věra Kernová (pokladník), MUDr. Jarmila Rážová, MUDr. Vladimír Valenta a MUDr. Stanislav Wasserbauer (členové). Revizní komise pracovala ve složení: doc. Jaroslav Kříž (předseda), doc. Helena Kollárová, MUDr. Helena Kazmarová (členové). Po celé funkční období působili jako správce webových stránek společnosti Ing. Bohdan Rameš a jako sekretářka společnosti Bc. Markéta Škrabalová.

Posláním SHKM je podpora vzdělávání a odborného růstu pracovníků v oblasti hygieny a ochrany a podpory veřejného zdraví, podpora vědeckého rozvoje v uvedených oblastech. Společnost spojuje pracovníky různých institucí, jako jsou hygienické stanice, zdravotní ústavy, Státní zdravotní ústav, ministerstvo zdravotnictví a vědecká a výuková pracoviště. Měla by zprostředkovávat jejich spolupráci a odbornou diskusi, ale také zastupovat odbornou obec navenek.

Významným nástrojem pro naplňování úlohy společnosti je časopis Hygiena. Časopis vychází od roku 1956 a od r. 2007 je vydáván na základě dohody o spo-

lupráci mezi Společností hygieny a komunitní medicíny ČLS JEP a Státním zdravotním ústavem jako vydavatelem. Analogickou dohodu má Slovenská lékařská společnost – Slovenská spoločnosť hygienikov. Vydávání řídí redakční rada, kterou jmenuje ředitel SZÚ na návrh SHKM ČLS JEP a SLS SSH.

Ročníky časopisu po roce 2007 měly rozsah okolo 150 stran, v letech 2012–2016 dokonce 170–200 stran. V jednom ročníku vychází zpravidla 10–20 původních prací, 5–10 přehledových a dále články v rubrikách Diskuse, Sdělení z praxe a Krátká sdělení. Každý ročník obsahuje několik desítek odborných aktualit ze zahraniční literatury, recenzí a zpráv o konferencích v ČR a SR. Od r. 2007 je k dispozici on-line verze časopisu, nyní i s interaktivním autorským rejstříkem a s možností hledání článků podle rubrik. V současné době je na on-line Hygieně v provozu rubrika Napsali jinde, s obsáhlým výběrem prací publikovaných v zahraničí autory ze Státního zdravotního ústavu a z Ústavu hygieny a preventivního lékařství LF v Hradci Králové. Výběr obsahuje aktivní internetové odkazy na zdroje publikací. Problém posledních let je klesající zájem českých autorů o publikaci v Hygieně. Je to způsobeno akcentem vedení institucí a grantových agentur na publikování v zahraničních časopisech. Další okolností může být úbytek odbor-

níků v hygienické praxi i v ústavech hygieny či ochrany a podpory zdraví na lékařských fakultách.

Náklad činí v současné době 330 výtisků/1 číslo. Časopis je rozeslán členům SHKM ČLS JEP, další výtisky pak krajským hygienickým stanicím, ZÚ Ostrava, fakultám a knihovnám v České a Slovenské republice. Ročník 2018 měl 148 stran a vyšlo v něm 59 titulů, z toho 27 autorských sdělení a 35 zpráv a recenzí. Z 27 autorských sdělení bylo 10 původních prací, 6 přehledových, 2 z praxe, 5 krátkých sdělení a 4 úvodníky. Kromě toho v čísle 3 vyšlo 18 abstrakt z 25. mezinárodní konference nemocniční epidemiologie a hygieny. Na tomto místě je třeba jednak poděkovat vedení SZÚ, že umožňuje vydávání časopisu, tajemnici redakce MUDr. Věře Kernové, ale především redakční radě v čele s doc. Jaroslavem Křížem za to, že udržuje vysokou odbornou úroveň časopisu a časopis rozvíjí v době, kdy mnoho českých odborných periodik je spíše v útlumu.

Na webových stránkách společnosti jsou zveřejňovány (a to zejména zásluhou Ing. Rameše) aktuality, informace o vzdělávacích akcích, zprávy ze života odborné společnosti včetně zápisů z výboru, změny v legislativě, koncepční materiály k diskusi a odkazy na zajímavé články; z iniciativy výboru společnosti tam jsou rovněž vystaveny vybrané příspěvky z konferencí či seminářů. Ze stránek SHKM je rovněž dostupný časopis Hygiena.

Z pravidelných konferencí SHKM garantovala a spolupřátela tradiční konferenci hygieniků výživy Výživa a zdraví (Dny hygieny výživy profesora Stanislava Hrubého), která se každoročně konala v Teplicích. Členové výboru, resp. společnosti, se podíleli na organizaci a obsahové náplni konference a aktivně se jí účastnili. Poděkování za dlouholeté organizování této konference patří zejména MUDr. Ševčíkovi. SHKM dále garantuje Chodovoplánské dny hygieny dětí a mladistvých a semináře Hygiena a preventivní medicína v teorii a praxi; tyto semináře rotují po lékařských fakultách, které je spolupřátají (2015 LF Olomouc, 2016 2. LF Praha, 2018 LF Brno, 2019 LF Ostrava).

Výbor SHKM se soustavně zabýval problematikou specializačního vzdělávání lékařů v oboru hygiena a epidemiologie; nadále se podařilo obor udržet jako základní. Zástupci výboru jsou členy Akreditační komise pro HaE a zkušební komise pro atestační zkoušky, kterých se také účastní. Členové výboru se účastnili přípravy nové náplně vzdělávání, a to jak v základním hygienicko-epidemiologickém kmeni (viz vyhláška č. 221/2018 Sb.), tak ve vlastním specializovaném výcviku (vzdělávací program bude zveřejněn ve Věstníku MZ ČR). Vyhl. č. 152/2018 Sb. pak jako nástavbový obor uvádí pracovní lékařství; pro všechny obory je možnou nástavbou také veřejné zdravotnictví.

V průběhu svého funkčního období výbor připomínkoval řadu navrhovaných legislativních změn. Především se jednalo se o již zmíněné předpisy v oblasti specializačního vzdělávání lékařů (novela zákona č. 95/2004 Sb., a příslušné prováděcí vyhlášky) a novelu zákona č. 258/2000 Sb., kdy vznesl připomínky k postavení a činnosti lékařů v orgánech ochrany veřejného zdraví. Jednalo se o reakci na výklad MPSV k novele nařízení vlády č. 304/2014 Sb., dle něhož pracovníci orgánů ochrany veřejného zdraví, byť vzděláním lékaři, jsou úředníky a z hlediska platového zařazení na ně, jako na lékaře, nahlížet nelze. Výbor situaci diskutoval a s vý-

kladem zásadně nesouhlasil, předseda výboru požádal o podporu prezidenta ČLK, předsedu ČLS JEP a další činitele. Jako východisko vidí výbor právě vhodnou úpravu shora zmíněného zákona. Zástupce výboru je v pracovní skupině ministra, která se zabývá návrhy opatření k naplnění novely nařízení vlády č. 304/2014 Sb. Výbor zároveň konstatoval, že bude třeba řešit i platovou otázku nelékařů, bez nichž se hygienická služba i hygiena jako obor v moderní době neobejde. V roce 2015 měl výbor zásadní připomínky k návrhu novely zákona o potravinách, která požadovala zásadní změny v kompetenci dozorových orgánů v oblasti stravovacích služeb. Aktuálně se výbor zabýval návrhem novely téhož zákona, která za splnění určitých podmínek přiznává inspektorům potravinářské inspekce právo nahlížet do zdravotnické dokumentace osob, které se podílejí na činnosti potravinářského podniku a ukládat povinnost podstoupit lékařské vyšetření osobám přicházejícím do styku s potravinami. Výbor tento návrh vnímá jako porušení kompetenčního zákona; předseda ověřil u hlavní hygieničky, že MZ bude v rámci připomínkového řízení novelu rozporovat, což se také stalo.

Výbor SHKM vnímá jako velký problém úbytek lékařů v hygienické službě a věkovou strukturu lékařů. Kromě úpravy platových poměrů lékařů v hygienické službě navrhuje jako jedno z dalších opatření, aby atestační zkouška v oboru hygiena a epidemiologie byla uznávána coby zvláštní část úřednické zkoušky, nicméně zde se bude jednat o běh na delší trať. Zároveň doporučuje vyšší provázanost výuky na lékařských fakultách s praxí, ať již s hygienickými stanicemi, SZÚ a zdravotními ústavy; dobrou zkušenost s tím má LF v Hradci Králové. Věc bude jedním z témat na semináři Hygiena a preventivní medicína v teorii a praxi. Z iniciativy děkana 3. LF také proběhla schůzka s ministrem zdravotnictví, předsedkyní zdravotního výboru PS PČR, některými řediteli HS, ředitelem SZÚ a předsedou SHKM k personální situaci v hygienické službě.

V minulé zprávě o činnosti jsme uváděli, že SHKM uvítala přijetí Koncepce hygienické služby a primární prevence v ochraně veřejného zdraví a Zdraví 2020 (Národní strategie ochrany a podpory zdraví a prevence nemocí) a zástupci výboru byli zapojeni do její realizace. Bohužel v souvislosti s personálními změnami na MZ se tyto činnosti pozastavily a obnoveny byly až v letošním roce. Výbor nicméně již v březnu 2017 požádal tehdejšího ministra zdravotnictví o informace, jak je schválená strategie Zdraví 2020 v praxi naplňována a následně v dopise hlavní hygieničce apeloval na její realizaci.

Zástupci výboru se také účastnili výběrových řízení na obsazení vedoucích míst některých pracovišť – přednostů akademických pracovišť (Ústav hygieny a preventivního lékařství LF Hradec Králové, Ústav veřejného zdravotnictví a preventivního lékařství 2. LF), ředitele SZÚ a ředitele ZÚ se sídlem v Ostravě. Výbor se dále zabýval otázkou nábory nových členů společnosti, byl vydán propagační leták a následně rozeslán na hygienické stanice a SZÚ.

*Doc. MUDr. Pavel Dlouhý, Ph.D.
předseda SHKM*